

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. III. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

sunt, clarissime & perfectissime, ac secundum proprias earum rationes & differentias represententur, modus cognoscendi creaturas in essentia divina tanquam in causa, idea, & exemplari, multo perfectior & nobilior est, quam modus illas cognoscendi immediate in seipsis, & secundum propriam earum cognoscibilitatem & veritatem, quam Adversarii *objectivam* appellant; sicut in Angelis beatis, perfectior est notitia creaturarum in verbo, quam *matutina* dicitur, quam earum cognitio extra verbum, quam *vespertina* appellatur.

68. Ad confirmationem dicendum, quod cognitio rei in alio est abstractiva, quando non attingit existentiam rei, sed ejus tantum quidditatem & essentiam; secus vero, si attingat ejus existentiam; cognitio enim non dicitur intuitiva, vel abstractiva, ex eo quod fiat cum medio, vel sine medio; sed ex eo quod attingat vel non attingat existentiam rei: unde cum Deus cognoscendo creaturas existentes, in sua essentia tanquam in causa, non solum quidditatem sed etiam existentiam illarum attingat, cognitio illarum non est abstractiva, sed intuitiva: scientia vero possibile, quia terminatur ad rerum tantum quidditatem & essentiam; & abstrahit ab illarum existentia, pure abstractiva est: notitia autem futurorum, est intuitiva; quia terminatur ad illa, ut presentia in eternitate, quod ad cognitionem intuitivam sufficit, ut infra declarabitur, cum agemus de presentia futurorum contingentium in eternitate.

Disp.
4. art.
8.

69. Objicies secundò, Si Deus non cognosceret creaturas immediate in seipsis, sed solum in seipso ut in medio prius cognito, non cognosceret eas secundum esse formale quod habent in propria natura, sed tantum secundum esse eminentiale quod habent in essentia divina tanquam in causa: hoc falsum est, ut initio articuli precedentis contra Aureolum ostendimus: Ergo & illud. Sequela Majoris probatur. Creatura non continetur in Deo formaliter, sed tantum virtualiter, seu eminenter, cum Deus non sit formaliter homo, velleo, & omnes perfectiones creaturarum habeant aliquam imperfectionem admixtam, quæ Deo repugnat: Ergo si Deus cognoscat creaturas solum in seipso tanquam in causa, & medio prius cognito, eas non cognoscit secundum esse formale quod in se habent, sed tantum secundum esse eminentiale quod habent in essentia & omnipotentia divina, tanquam in causa prima.

70. Pro solutione hujus argumenti, advertendum est, quod quando dicimus essentiam divinam esse medium in quo Deus cognoscit creaturas, non sumimus essentiam divinam ut distinctam ab attributis, cum ut sic non sit causa ad æquata illarum; sed simul cum attributis quæ ad productionem creaturarum concurrunt, nempe ideis & arte divinâ, ut illas representantibus, intellectu ut dirigente per scientiam simplicis intelligentiæ, voluntate ut movente & applicante per decretum, & omnipotentia ut exequente per actum imperii, sicut infra ostendemus. Hoc præmissis, ad argumentum respondeo, negando sequelam Majoris; ad cuius probationem dico, quod licet creatura non contingatur formaliter in essentia divina, sed tantum eminenter; continentur tamen formaliter (non in esse entitativo, sed intelligibili) in aliquo attributo, quod ad earum effectum concurrat, nempe in ideis &

A arte divina; cum enim Deus sit causa efficiens intellectualis, ratione suæ ideæ & verbi, præhabet res omnes in se formaliter, non in esse entitativo, sed intelligibili & representativo; sicut artifex creatus sua opera, juxta illud, *Qui fecit caelos in intellectu*; & hoc sufficit ut creatura cognoscantur à Deo secundum esse formale quod habent in seipsis, & non solum secundum esse eminentiale quod habent in divina essentia & omnipotentia.

Aliam hujus argumenti solutionem insinuavimus in Tractatu de visione beata, ubi diximus duplicem dari continentiam eminentialem: unam imperfectam, & se extendentem solum ad aliquam rationem communem & genericam, qualis est illa quæ convenit Soli & aliis corporibus cælestibus, respectu corporum inferiorum, quæ causant solum quantum ad aliquam rationem communem & genericam, puta rationem viventis, vel corporis corruptibilis, quam per se primò in rerum inferiorum generationibus attingunt: aliam perfectam, & se extendentem non solum ad rationes communes & genericas, sed etiam ad differentias atomas & individuales, quæ soli Deo competit; cum ipse solus per se primò attingat in rebus creatis rationem entis producibilis, si differentis omnium rerum creaturarum transcendentaliter inclusam. Quamvis ergo primum genus continentia eminentialis non sufficiat ad manifestationem rei secundum esse formale, & quantum ad eius rationem specificam & individualem, bene tamen secundum; quia cum talis continentia eminentialis perfectissima sit, & ad omnes rationes, tam genericas, quam specificas, & individuales se extendat; æquivalere continentia formali, subindeque præstare potest omnia quæ illa præstat, & ducere in cognitionem rerum secundum esse formale quod in se habent.

Objicies tertio: Sunt aliqua veritates create adeo manifestæ, ut per se ipsas, absque ullo medio, intellectu creato innotescant, ut prima principia, vel propositiones identicæ: Ergo saltem tales veritates possunt cognosci ab intellectu divino in seipsis immediate, & absque eo quod opus sit, ut prius seipsum, vel suam omnipotentiam cognoscat.

Responsio concedo Antecedente, negando Consequentiam & pariter, ob duplicem rationem discriminis. Prima est, quia intellectui creato non repugnat specificari à veritate create, bene tamen divino, ut supra ostensum est. Secunda, quia intellectus divinus non potest cognoscere veritatem creatam, cognitione quæ non sit comprehensiva: comprehensio autem veritatis create non potest haberi, nisi omnes illius causæ cognoscantur; & quia præcipua causa veritatis create, est Deus, ille non potest cognoscere veritates creatas, nisi in seipso ut medio prius cognito; quæ ratio cum non habeat locum in intellectu creato, possunt prædictæ veritates ab illo in seipsis immediate cognosci.

Ex dictis in hoc & precedenti articulo, eruditus Lector agnoscat, quam altas doctrina Thomistarum asserentium Deum omnia seipso ut in causa cognoscere, radices egerit, Patrum traditionem, & omnium scientiarum principia complexa, & quam vani fuerint hæcenus in ea convellenda Adversarii cum aris. Intelliget etiam, sententiam asserentem Deum futura contingentia in suo decreto cognoscere, non esse novum

Thomi-

Thomistarum inventum, ignotum antiquis Patribus, maxime D. Augustino & S. Thoma, ut P. Annatus in libro quem pro defensione scientiæ in edicæ edidit, singulis ferè paginis objicit: cum uterque S. Doctor, locis supra adductis, non aliam agnoscat in Deo creaturas quascumque seu possibiles seu futuras cognoscendi rationem, quam in seipso ut in causa, & Dionysius omnium Theologorum post Apostolos antiquissimus, hanc doctrinam clarissime & disertissime tradat. Sed mirum, quod cum hæc de cognitione creaturarum in Deo controversia, tanti sit momenti ad constituendam aut evertendam scientiam mediam, eam tamen prædictus Author ne leviter quidem attigerit: sed hanc difficultatem, ex qua, ut supra ostendimus, omnino pender positio vel destructio talis scientiæ, penitus dissimulaverit: quod non leve iudicium est, adeo firmam esse nostram doctrinam, ut nihil possit Adversarii illi opponere, quod facile non excutiamus.

ARTICULUS III.

An & quomodo Deus non entia, mala, singularia, & infinita cognoscat:

PRiUSquam disseramus de causalitate divinæ scientiæ, & de modo quo Deus futura contingentiā tam absoluta, quam conditionata cognoscit, breviter explicandum est, an, & quomodo non entia, mala, singularia, & infinita ab illo cognoscantur, de quo agit S. Thomas art. 10. 11. & 12. hujus questionis.

74. Dico ergo primò, Deum cognoscere non entia, seu figmenta, & entia rationis, quæ ab intellectu creata fabricantur, ea tamen nullo modo efformare.

Prima pars colligitur ex D. Thoma hic art. 9. ubi sic ait: *Deus cognoscit omnia quæ sunt in potentia creature, sive activa, sive passiva, sive in potentia opinandi, vel imaginandi.* Sed entia rationis continentur in potentia intellectus creati, & in eo habent esse objectivum: Ergo à Deo cognoscuntur.

Confirmatur: Deus cognoscit omnes hominum cogitationes, etiam vanas, juxta illud Psal. 83. *Domine sicut cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt.* Ergo etiam cognoscit illarum objecta, quæ interdum sunt chumara, & entia rationis.

75. Secunda pars conclusionis probari solet in Philosophia. Ratio fundamentalis est, quia formatio entium rationis derogat perfectioni divini intellectus: ille enim qui format entia rationis, apprehendit objectum aliter ac est in se, ex parte rei cognita; id est in recognita apprehendit aliquid, quod reverà ei non convenit; puta relationem rationis in re absoluta ab omni respectu, vel distinctionem rationis in re omnino simpliciter. Sed hoc, ut constat, derogat perfectioni, & veritati divini intellectus, quæ consistit in adæquatione cognitionis cum re cognita, id est, in eo quod objectum cognoscatur eo modo quo est in re: Ergo efformatio entium rationis derogat perfectioni & veritati divini intellectus. Unde licet divina scientia se extendat ad entia rationis ab intellectu humano facta, vel factibilia: quia tamen talis cognitio est merè speculativa, nec apprehendit rem aliter ac est in se,

A vel non ens ad modum entis; sed solum videt non entia habere modum entis in intellectu creato, non format entia rationis. Sed hæc merces, & quisquiliæ, ad nundinas & Scholas Philosophorum remittendæ sunt: in his enim divitiis immolari, nec vacat, nec expedit.

76. Dico secundò: à Deo cognosci omnia mala naturæ, pœnæ & culpæ, non per bonitatem in creatam immediate, sed per bonitatem creatam.

Prima pars conclusionis est de fide, quam tamen videntur negare Averroës relatus à D. Thoma 1. contra Gent. cap. 71. & quidam Hæretici Albanenses, negantes Deum cognoscere peccata, nisi ex relatione Diaboli: quorum fundamentum potuit esse, quia in Scriptura Deus dicitur ignorare peccata.

Probatum primò ex Scriptura: dicitur enim de malis naturæ Sapientia 8. *Monstra scit, antequam fiant.* De malis pœnæ Amos 3. *Si erit malum in civitate quod non fecerit Dominus.* Et Proverb. 15. *Infernus & perditio coram Domino.* De malis culpæ Job. 14. *Signasti quasi in sacculo delicta mea.* Et Deuteron. 32. *Nonne hæc condita sunt apud te, & signata in thesauris tuis?* Ubi allusio fit ad sacculos lutum, vel ad eos in quibus servari solebant pondera, Deuteron. 15.

C Probatum secundò ratione desumptâ ex Divo Thoma, loco citato. Bonum intellectus est verum: Sed verum habetur in cognitione mali; nam sicut verum est bonum dari, & esse proficuum; ita etiam verum est dari malum, & esse fugiendum: Ergo Deus mala cognoscit.

Confirmatur: Cognitio mali non est damnanda, nisi quatenus inducit voluntatem ad malum, nec est deformis, nec aliquam inducit turpitudinem: tum quia visio, aut pictura monstri, potest esse pulchra: tum etiam, quia ut Deus cognoscat mala, non debet illis assimilari, quando quidem non cognoscit ea per propriam speciem illorum, & ut objecta formalia, sed tantum materialia.

D Probatum tertio: Deus perfecte cognoscit bona creata, ac proinde, quicquid illis potest accedere, & opponi: Sed malum opponitur bono, & illud corrumpit: Ergo ut perfecte cognoscat bonum, debet malum cognoscere.

Denique eadem pars suadet. Mala culpæ Deus prohibet & punit tanquam iudex; mala autem pœnæ, & naturæ, efficit tanquam prima causa, & provisor universalis; propter bonum, & conservationem universi, unde pertinent ad ejus providentiam: At quæ cadunt sub providentia Dei, cadunt etiam sub cognitione, & sapientia ipsius, alias Deus ageret modo cæco, & ignaro: Ergo Deus talia mala cognoscit. Unde quando Scriptura dicit, Deum non cognoscere mala, hoc intelligendum est, vel quia dissimulat, differendo punitionem, vel quia non cognoscit per propriam ideam, vel quia non cognoscit per scientiam approbationis, & operativam, maxime mala culpæ, ut supra annotavimus.

E Major est difficultas circa secundam partem conclusionis, Zumele enim & alii Recentiores existimant, mala cognosci à Deo per ipsam essentiam, & bonitatem in creatam immediate. Sed opposita sententia communis est apud Thomistas: pro cuius intelligentia, & probatione secundæ partis conclusionis.

Observandum est primò: aliud esse quod

unum